Állásfoglalás a Magyar Posta által készpénzátutalási megbízások kapcsán használt személyazonosságot igazoló okmányok számának kezeléséről

Számos állampolgári panaszbeadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, amelyben a panaszosok azt kifogásolták, hogy a készpénzátutalási megbízások (csekkek) befizetése során a Magyar Posta Zrt. rögzíti személyazonosságukat igazoló okmányaik számát.

Az Európai Parlament és a Tanács 2006. november 15-i 1781/2006/EK Rendelete (a továbbiakban: Rendelet) megállapítja a pénzátutalásokat kísérő megbízói adatokra vonatkozó szabályokat, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, vizsgálata és felderítése céljából. A Rendelet értelmében a fizetési szolgáltatók kötelesek biztosítani, hogy a pénzátutalásokat a megbízói adatok teljes köre kísérje.

A Rendelet 4. cikke határozza meg a megbízói adatok teljes körét az alábbiak szerint:

a) A megbízói adatok teljes köre a megbízó nevéből, címéből és számlaszámából áll.

b) A megbízó *címét* a születési helye és ideje, az ügyfélazonosító száma vagy a nemzeti azonosító száma is helyettesítheti.

c) Amennyiben a megbízó nem rendelkezik számlaszámmal, a megbízó fizetési szolgáltatója helyettesíti azt egy olyan egyedi azonosítóval, amely lehetővé teszi az ügylet megbízóig történő visszavezetését.

A Rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban. A rendeleti formának köszönhetően tehát nem szükséges a Rendelet magyar jogszabályokba történő külön átültetése, mindazonáltal bizonyos rendelkezések esetében lehetőséget biztosít a tagállamoknak a Rendelet szabályaitól eltérő, az alkalmazást könnyítő rendelkezések életbe léptetésére. Magyarországon a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmt.) állapítja meg az 1781/2006/EK rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket.

A Pmt. 22. §-ának (9) bekezdése a hazai alkalmazhatóság elősegítése érdekében meghatározza, hogy a fenti b) pontban említett „nemzeti azonosító szám" alatt Magyarországon természetes személy esetében az azonosító okmány típusát és számát, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén a cégjegyzékszámot, vagy egyéb nyilvántartási számot értjük. A személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány a Pmt. értelmező rendelkezései szerint a személyazonosító igazolvány, az útlevél, valamint a kártya formátumú vezetői engedély.

A Rendelet 2. cikke az „egyedi azonosítót" (ld. fenti c) pont) az alábbiak szerint definiálja: a fizetési szolgáltató által – a pénzátutalás végrehajtásához használt fizetési és teljesítési rendszer vagy üzenetküldési rendszer protokolljaival összhangban – meghatározott betű-, szám- vagy szimbólumkombináció.

A „nemzeti azonosító szám" és az „egyedi azonosító" tehát két különböző fogalom mind a Rendelet, mind a Pmt. értelmében. A nemzeti azonosító szám, azaz a személyazonosságot igazoló okmány típusa és száma kizárólag a megbízó címe helyett – és nem mellett – alkalmazható. A nemzeti azonosító szám az ügyfél azonosítására szolgál, míg az egyedi azonosító az ügylet és az ügyfél összekapcsolását, az ügylet megbízóig történő visszavezetését szolgálja.

A Magyar Posta szabályzata értelmében a befizetés során, a nyomtatványon a megbízónak (befizetőnek)/feladónak az adatait az arra kijelölt helyen az érvényes okmánnyal/okirattal azonosan fel kell tüntetnie. Nem kell feltüntetni az adatokat a mentesült fizetési tranzakciók esetében (pl. Rendelet 3. cikk (6)-(7) bekezdése), továbbá akkor, ha a Magyar Posta a megbízói adatok teljes körét szerződés alapján előzetesen ellenőrizte. A jogszabályok értelmében a Magyar Posta a postai pénzforgalmi szolgáltatások igénybe vétele során az

1000 eurónak megfelelő forintösszeget meghaladó megbízás – kivéve az állami szervek számára adók, pénzbírságok vagy más illetékek megfizetése céljából kibocsátott készpénzátutalási megbízásokat – esetében a megbízó (befizető)/feladó személyét azonosítja.

A készpénzátutalási megbízás felvételét meghiúsító körülménynek minősül, amennyiben a megbízó (befizető)/feladó a nyomtatványon a Rendelet által előírt, a fentiekben felsorolt adatokat nem, vagy nem az okmánnyal/okirattal azonosan tüntette fel, és az adatok pótlását megtagadja, vagy a feltüntetett adatok egyeztetéséhez nem járul hozzá. Ebben az esetben a Magyar Posta a megbízást nem fogadja be.

A Magyar Posta megkeresésemre írt válaszlevelében azt a tájékoztatást adta, hogy készpénzátutalási megbízás (csekkbefizetés) esetén számlaszám nélkül történik a pénzátutalás, így a posta egyedi azonosítót kell, hogy használjon, és ez az egyedi azonosító a postán igénybe vett pénzátutalás során a megbízó azonosító okmányának száma. Arra hivatkoztak, hogy az egyedi azonosítót a posta határozhatja meg, valamint, hogy a személyazonosító igazolvány száma megfelel a Rendeletben előírt betű- és számkombináció követelményének.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-nak 1. pontja szerint *személyes adat:* bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt - közvetlenül vagy közvetve - név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. Megállapítható tehát, hogy a személyazonosító igazolvány, az útlevél, valamint a kártya formátumú vezetői engedély száma személyes adat.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Tekintettel arra, hogy a személyazonosságot igazoló okmányok típusa és száma személyes adatnak minősül, annak egyedi azonosítóként történő felhasználását a fentiek okán a Pmt.-ben kellett volna a jogalkotónak elrendelnie, továbbá az egyedi azonosító képzésére vonatkozóan rendelkezéseket tartalmaznia. Az Avtv. 3 §-ának (3) bekezdése szintén úgy rendelkezik, hogy kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.

A Magyar Posta fenti hivatkozását nem tudtam elfogadni. Az egyedi azonosító már említett definíciójából ugyanis az következik, hogy egy, a Magyar Posta által *képzett* betű-, szám- vagy szimbólumkombinációt kell alkalmazni az ügylet megbízóig történő visszavezetéséhez.

A Magyar Posta azon gyakorlata tehát, hogy a készpénzátutalási megbízások során egyedi azonosítóként az állampolgárok személyazonosságot igazoló okmányának típusát és számát alkalmazzák, jogellenes.

Mindezekre tekintettel az Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján a Magyar Posta Zrt.-t az adatkezelés megszüntetésére szólítottam fel, továbbá kértem, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg, és a megtett intézkedésekről soron kívül írásban tájékoztassák.

Budapest, 2008. április 15.

Dr. Szabó Máté

az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró,
állampolgári jogok országgyűlési biztosa,